

L-am respectat și l-am iubit

M-am întors în trecut... Printre cărți și hirtii vechi, am găsit, prăfuită, o tăietură de jurnal — 3 septembrie 1947 — „Rezultatul Concursului de la Național“, prezidat de Zaharia Stancu, DIRECTORUL — primul director comunist al acestei instituții de artă. Aveam 18 ani și jumătate și mă aflu și eu printre cei admiși. Am crescut sub ochii lui, așa cum el, Zaharia Stancu, a condus sub privirile mele timide și uneori înspăimîntate. L-am temut și l-am respectat atît la laudă cît și la pedeapsă... L-am temut și l-am respectat pînă acum... Voi continua s-o fac și în amintire. Respectam în el spiritul rezolut de echitate, forța sa, curajul de a spune lucrurilor pe nume, temeritatea sa față de cei puternici, generozitatea și profundul său omenesc față de cei slabi. Îi admiram măsurile drastice și spectaculoase, temeam pamfletarul care cutremura sala de ședință cu un verb ce amintea de intransigența marilor oratori ai marilor revoluții. În plin moment al instaurării culturii unei noi societăți, Zaharia Stancu avea forța plină de patetism a unui romantic și vigoarea răsturnătorilor de tronuri.

Cu o violență jupiteriană călca în picioare în numele ideii care-l adusese la conducere, canoanele ruginite ale unui teatru oficial promovînd vigoarea în locul anchilozărilor acumulate în timp. Conducea cu fermitate, lăsînd libertate brațelor puternice și tăind de la rădăcină încercările de dubioasă duplicitate.

De o generozitate înăscută, recompensa pe loc calitatea, călăuzit de un mare respect al artistului. Din generozitatea lui personală, cîți actori nu și-au îngrijit sau refăcut sănătatea șubredă, cîți scriitori săraci sau văduve de scriitori sărăcite de destin, n-au trăit?

Îi era generozitatea o trăsătură firească, ca și eleganța tinutei, ca și magnetismul personal!

Conducînd, în perioada directoratului său dintre anii 1946—1952, cele cinci săli ale teatrului, își începea ziua de muncă la 7 dimineața găsind totuși timp și în seara premierei sau spectacolului să urmărească din culise reprezentația, unde, emoționat, privea jocul actorilor și asculta reacțiile sălii...

În aceeași perioadă, în același birou al Beului de Samos, a scris cu scriitura sa mărunță și precisă, „Descult“...

L-am respectat și l-am temut.

În cel de-al doilea directorat al său a revenit încărcat de gloria pe care vigoaroasa sa activitate literară, artistică și cetățenească i-o conferise. A revenit ca un patriarh — în care din cînd în cînd tresărea forța cuadragenarului din prima perioadă. Cu luciditate, pondere și bună voie conduce pe drumuri mai netede carul lui Thespis.

Din 1968, cînd a părăsit direcția „Naționalului“, i-am citit romanele și am fost fericit cînd în bibliotecile amicilor din țări septentrionale i-am văzut opera așezată lingă cea a lui Panait Istrati.

L-am citit și poeziile bintuite de ideea morții...

L-am temut, l-am respectat, ...și l-am iubit.

Am fost fericit să exist și să mă maturizez împreună cu alții din generația mea în epoca în care el, Zaharia Stancu, a scris și a pus temeliele noului teatru din noua noastră societate.

Să nu te uităm, Darie !...